

A 2015-ös menekültválság és az elrettentő politikák térnyerése Skandináviában

The 2015 Refugee Crisis and the Rise of Deterrence Policies in Scandinavia

---

Kovács Emese

https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2025.3.05

Összefoglaló: A 2015-ös menekültválság fordulópontot jelentett a skandináv bevándorláspolitikában. Dánia, Norvégia és Svédország egyaránt restriktív lépésekkel reagált, amelyek célja a menedékkérők számának a csökkentése volt. Az intézkedések nem a védelemre jogosultak körét szűkítették, hanem arra irányultak, hogy az adott országba érkezők számára minél kedvezőtlenebb feltételeket biztosítsanak. A hangsúly az ellátások mérséklésére, az integráció feltételeinek a szigorítására és az elrettentő kommunikációra helyeződött. Svédország különösen élesen váltott irányt, és 2022 után szigorúbb feltételeket szabott az ukrán menekülteknek, mint a keményvonalas politikájáról híres Dánia. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a megszorítások óta a menedékkérelmek száma jelentősen csökkent, ami rövid távon az elrettentési stratégia hatékonyságát jelzi. Ugyanakkor ez a hozzáállás hosszú távon problémás lehet, mivel korlátozza a befogadottak integrációs esélyeit, és versenyt generálhat a szomszédos országok között, ami alááshatja az intézkedések tartós sikerét. A jelenlegi skandináv bevándorláspolitikát egy új korszakot jelöl: a jóléti államok egy új típusú nemzeti identitást alakítanak ki, amelyben a szolidaritás nem alapérték, hanem újraértelmezett, szabályozott és feltételekhez kötött gyakorlat.

Kulcsszavak: Dánia, Norvégia, Svédország, bevándorláspolitikát, migráció, menedékjog, válság, jóléti állam

Abstract: *The 2015 refugee crisis marked a turning point in Scandinavian immigration policy. Denmark, Norway, and Sweden all adopted restrictive measures aimed at reducing the influx of asylum seekers. These policies do not limit eligibility for protection, but instead aim to create less favorable conditions for asylum seekers and refugees. The focus shifted to cutting benefits, tightening integration requirements, and employing deterrent communication. Sweden, in particular, made a sharp turn and, after 2022, imposed tougher requirements on Ukrainian refugees than Denmark, which had long been known for its hard-line approach. Statistical data reveal a significant decline in asylum applications across the Scandinavian*

countries following these stricter measures, suggesting the short-term effectiveness of the deterrence strategy. However, this approach could present challenges in the long term, as it limits the integration prospects for those granted asylum and may foster competition between neighboring states, potentially undermining the lasting success of these policies. The current Scandinavian immigration framework signals the beginning of a new era: welfare states are forging a new type of national identity, where solidarity is no longer an inherent value, but a redefined, regulated, and conditional practice.

Keywords: Denmark, Norway, Sweden, immigration policy, migration, asylum law, crisis, welfare state

Bevezetés

A skandináv országokat gyakran az emberi jogok védelmének az élharcosaiként emlegetik, és ez az értékrend hosszú ideig irányította a politikájukat a menekültügyek és a bevándorlás terén. Norvégia például élen járt a belső menekültek nemzetközi védelmének az előmozdításában.¹ Dánia volt az első ország, amely aláírta és ratifikálta az 1951-es menekültügyi egyezményt,² és az 1983-as idegenrendészeti törvényét egykor a világ legliberálisabb menekültügyi jogszabályaként tartották számon.³ Míg számos európai ország szűken értelmezte az uniós menekültjogi előírásokat, Svédország hosszú időn keresztül a befogadó, szolidaritáson alapuló megközelítést képviselte, ami nemcsak a politikai döntéshozatalban, hanem a közbeszédben is megnyilvánult.⁴ A menekültek jogainak védelme így a skandináv országok bel- és külpolitikájának a szerves részévé vált, és hozzájárult a térségre jellemző „skandináv humanitárius imázs” kialakulásához és megerősödéséhez.

Az utóbbi években ez a kép drámaian megváltozott. Noha a három ország továbbra is az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (*United Nations High Commissioner for Refugees*, UNHCR) a legjelentősebb támogatói közé tartozik,⁵ a menekültügyi és a bevándorlási politikájában mindegyikük számos szigorító intézkedést vezetett be a 2015-ben kezdődött európai menekültválság nyomán.⁶ Bár a korlátozásaik részben a korábbi szabályozásokra épültek,⁷ 2015-öt mégis egy mérőföldkőnek tekinthetjük: attól kezdve nem csupán a megszorítások mértéke nőtt meg látványosan, de az e területtel kapcsolatos belpolitikai erőviszonyok is jelentősen átrendeződtek.⁸ Több dán intézkedés is felkeltette a nemzetközi közösség figyelmét, és jelentős visszhangot váltott ki.⁹ 2015 novemberében, amikor Oslo átfogó szigorításokat vezetett be, a kormánykoalíció kisebbik, bevándorlásellenes pártja, a Haladás Párt (*Fremskrittspartiet*) büszkén jelentette ki, hogy „Norvégia valószínűleg Európa legszigorúbb állama lesz, Dániával együtt.”¹⁰ Ugyanabban a hónapban a svéd miniszterelnök-helyettes, Åsa

Romson a könnyeivel küzdve nyilatkozta, hogy az ország a jövőben az uniós szabályozások legszigorúbb értelmezését fogja alkalmazni annak érdekében, hogy megakadályozza a menedékkérők beáramlását, és más államok felé terelje őket.¹¹

A tanulmány áttekinti azokat a menekültügyi és bevándorlási szigorításokat, amelyeket Dánia, Norvégia és Svédország 2015 óta vezetett be, valamint az azok nyomán felmerülő dilemmákat, amelyek jelenleg próbára teszik a skandináv országokra jellemző humanitárius megközelítést. A lépéseik többsége közös logikát követ: a céljuk a saját vonzerejük csökkentése, hogy így ösztönözzék a menedékkérőket és menekülteket arra, hogy más országokat válasszanak. Ez a gyakorlat egyfajta negatív nemzetimázs-építésként is értelmezhető, amely során a kormányzatok tudatos kommunikációval – a szigorítások nyilvános bejelentésén és a migránsokat célzó kampányokon keresztül – kívánják elrettenteni a potenciális kérelmezőket. Az elemzés összeveti ezt a megközelítést az ukrán menekültek fogadásának a gyakorlatával, s feltárja, hogy milyen mértékben tértek el a skandináv országok az ő esetükben a korábbi restriktív irányvonalaktól. A tanulmány végül a bevándorlási statisztikák segítségével értékeli a közvetett elrettentő intézkedések hatékonyságát, amely során figyelembe veszi azok eredményességét és a migrációs áramlások dinamikájára való hatásait.

A 2015-ös európai menekültválságra adott skandináv válaszok

A skandináv országokat egy időben a menekültek és a menedékkérők iránt nyitott, befogadó térségként tartották mindenütt számon. A liberális menekültpolitika nem csupán az ottani társadalmak humanitárius önképével és az emberi jogok iránti mély elkötelezettségével volt összhangban, de a kialakulásához geopolitikai és gazdasági tényezők is jelentősen hozzájárultak. A nyugati államokban a hidegháború időszakában egy sajátos humanitárius megközelítés alakult ki, és a menekültek befogadása ideológiai presztízskérdéssé vált számukra: az elnyomó rendszereket elhagyó emberek felkarolása a szabadság és a demokrácia melletti kiállás szimbóluma lett.¹² Ugyanakkor vendégmunkásprogramokat is indítottak – amelyek jól illeszkedtek az akkori társadalmi és gazdasági célkitűzésekhez –, így a menekültek integrációját gyakorlati szempontból is megvalósíthatónak látták.¹³

Az 1970-es évektől kezdve azonban ez a befogadó szemlélet fokozatosan háttérbe szorult. Az 1973-as olajválság hirtelen véget vetett a vendégmunkásprogramoknak, és aggodalmakat keltett, hogy a menekültügyi rendszerrel visszaélnek a „jóléti migránsok”.¹⁴ Az 1980-as évek proxyháborúi új migrációs hullámot indítottak el a globális Dél különböző régióiból, miközben a globalizáció elősegítette az információhoz való hozzáférést és a távoli országokba történő eljutást.¹⁵ Ennek következtében a skandináv és más európai országokba újfajta

menekültcsoportok érkeztek. A hidegháború lezárultával a menekültek befogadása már nem szolgált ideológiai célokat, így megnyílt az út egy új politikai megközelítés felé.

A nyugati államok a globális migrációs nyomásra adott válaszként kettős természetű humanitárius megközelítést alakítottak ki a menekültkérdés kezelése kapcsán. Egyrészt továbbra is hangsúlyosan jelen volt az emberi jogi diskurzus, amely elősegítette a nemzetközi menekültsegélyezés és a menedékjog intézményének a fennmaradását, sőt a joggyakorlat fejlődése eredményeként egyes esetekben annak a kiterjesztését is – például a nemi alapú üldöztetés¹⁶ vagy az általános erőszak elől menekülők elismerése révén.¹⁷ Másrészt viszont a menedékjoghoz való tényleges hozzáférést fokozatosan és módszeresen korlátozták. Jogi eszközökkel zárták ki a kérelmezőket már az eljárás kezdetén – például olyan kategóriák bevezetésével, mint a „biztonságos harmadik ország” vagy a „nyilvánvalóan megalapozatlan kérelem”.¹⁸ Emellett olyan intézkedések is elterjedtek, amelyek célja a menekültek fizikai távoltartása volt a menedéknyújtó országok területétől. Az Amerikai Egyesült Államok például az 1990-es években már a nyílt tengeren feltartóztatta és visszafordította a menekülteket – anélkül, hogy a kérelmeiket érdemben megvizsgálta volna –, s ezt a területen kívüli, extraterritoriális migrációellenőrzési gyakorlatot később Ausztrália és több európai ország is átvette.¹⁹ A légitársaságokat szankciókkal kényszerítették arra, hogy megtagadják a repülőbe történő beszállást az olyan menedékkérőktől, akik nem jogosultak vízumra.²⁰ Az elmúlt két évtizedben a határellenőrzés fokozatosan beépült a külpolitika különböző területeibe is: például a transznacionális bűnözés elleni fellépésbe, a fejlesztéspolitikába, a kereskedelmi megállapodásokba, a munkaerő-bevándorlási kvótarendszerekbe és a vízumkönnyítések mechanizmusaiba.²¹

A skandináv országoknak a 2015-ös eseményekre adott politikai válasza a tágabb értelemben vett „elrettentési paradigmába” illeszkedik. Konkrétan: a Dániában, Norvégiában és Svédországban meghozott döntések kettős megközelítést tükröznek. Egyrészt mindhárom állam ideiglenes határellenőrzést vezetett be a schengeni övezeten belül.²² Hasonló belső ellenőrzést más európai országok is alkalmaztak, például Ausztria, Franciaország és Németország.²³ Bár a lépés politikai vitákat váltott ki – különösen uniós szinten –, az igazoltatás gyakorlatát többször is meghosszabbították, és e szöveg írásakor még mindhárom országban érvényben vannak.²⁴

Másrészt számos olyan intézkedést vezettek be, amelyek szűkítették a menedékkérők és a menekültek jogait, valamint csökkentették a számukra elérhető juttatásokat. Dániában 2015-ben bevezettek egy új, harmadlagos védelmi kategóriát, az úgynevezett 7§ (3) bekezdés szerinti „ideiglenes védelmi státuszt” azok számára, akik általános erőszak vagy fegyveres konfliktus elől menekülnek.²⁵ Ez alapján a tartózkodási engedélyt kezdetben csak egy évre adják ki, így

biztosítva, hogy a védelmi szükségleteket rendszeresen felülvizsgálják. 2019-ben a dán bevándorlási hatóságok úgy ítélték meg, hogy Damaszkusz és környéke biztonságosabbá vált, ezért megkezdték az ideiglenes védelmi státusszal rendelkező szíriaiak tartózkodási engedélyeiének a felülvizsgálatát.²⁶ Ennek nyomán összesen 107 esetben hoztak jogerős határozatot a tartózkodási engedély visszavonásáról, ám végül mindössze 15 szíriai hagyta el biztosan az ország területét.²⁷ Mivel a dán kormány nem rendelkezett visszafogadási megállapodással az Aszad-rezsimmel, így a sírek kényszer-visszatoloncolása nem kerülhetett sor.²⁸ 2016-ban más menekültkategoróriák esetében is csökkentették a tartózkodási engedélyek időtartamát: a konvenciók menekültekre vonatkozóan ötről két, az oltalmazottak esetében pedig egy évre.²⁹

A 7§ (3) bekezdés szerinti ideiglenes védelmi státuszban részesülőknél megszűnt az első három éven belüli családegyesítésre vonatkozó addigi lehetőségük; kivételt ez alól csak a különösen indokolt esetek jelentettek.³⁰ A menedékkérők őrizetbe vételének a jogalapjait kibővítették, és tömeges beáramlás idejére engedélyezték, hogy a fogva tartott kérelmezőket megfosszák az automatikus *habeas corpus*, azaz a mielőbbi bíróság elé állításhoz való joguktól.³¹ A menekülteknek járó szociális juttatásokat 50 százalékkal csökkentették, míg a gyermekgondozási támogatás és a nyugdíj mértékét a Dániában töltött időhöz igazították. Mindemellett díjat vetettek ki a családegyesítés és az állandó tartózkodás iránti kérelmek benyújtására. Az utóbbi engedély megszerzéséhez új nyelvi és foglalkoztatási követelmények is társulnak, valamint az ahhoz szükséges időtartamot hat évre emelték.³²

2016-ban a dán parlament elfogadta az ún. „ékszertörvényt”, amely lehetőséget biztosít a rendőrség számára, hogy a menedékkérőket átvizsgálja, és az ellátásuk költségeinek fedezésére az értéktárgyaikat lefoglalja.³³ Bár a rendelkezés nem tartozott a legsúlyosabb emberi jogi aggályokat felvető intézkedések közé, mégis jelentős nemzetközi médiafigyelmet kapott, mivel sokan párhuzamba állították azt a holokauszt idején történt vagyonekobzásokkal.³⁴ A kritikus visszhang eredményeként a kormány finomított az eredeti törvényjavaslaton: 10.000 dán koronás értékhatárt vezetett be, valamint hangsúlyozta, hogy a személyes jelentőséggel bíró tárgyak – például a jeggyűriük – mentesülnek az intézkedés alól.³⁵ 2016 és 2022 között a rendőrség mindössze 17 alkalommal foglalt le vagyontárgyakat a menedékkérőktől,³⁶ az ukrán menekülteket pedig mentesítették az intézkedés hatálya alól.³⁷

2018-ban a dán Szociáldemokrata Párt (*Socialdemokratiet*) azt javasolta, hogy a Dániába érkező menedékkérőket egy harmadik országba helyezték át a kérelmük elbírálása céljából, mivel az ország hosszú távon nem kíván spontán menedékkérőket befogadni.³⁸ A megvalósítás jogi alapját 2021-ben teremtette meg a parlament, az idegenrendészeti törvény módosításával, amely lehetővé teszi az áthelyezéseket, amennyiben arról egy erre irányuló szerződést kötnek

a fogadó állammal.³⁹ A kormány ezt követően Ruandával kezdett tárgyalásokat, és ugyanabban az évben egy migrációs együttműködési megállapodást is kötöttek, azonban az még nem adott jogalapot egy ottani befogadóközpont létrehozására.⁴⁰ 2022 szeptemberében egy közös nyilatkozatban jelezték az annak kialakítására vonatkozó szándékukat, de az nem minősül kötelező érvényű szerződésnek.⁴¹ Azóta a tervezett együttműködésben nem történt előrelépés, így a jogszabály gyakorlati alkalmazása továbbra is kérdéses.

2015 őszén a svéd kormány szigorító intézkedéseket hozott, amelyek keretében az addig alkalmazott állandó tartózkodási engedély helyett ideiglenes tartózkodási engedélyeket vezettek be: a menekültként elismert személyeké három évre, míg a kiegészítő védelemben részesülőké 13 hónapra szólt. A családegyesítéshez új feltételt szabtak, miszerint a menekülteknek saját maguknak kellett biztosítaniuk a hozzátartozóik megfelelő lakhatását és a szükséges anyagi forrásokat; az oltalmazottaktól pedig teljesen megvonták ezt a lehetőséget.⁴² Norvégia ezzel egy időben szintén korlátozó intézkedéscsomagot vezetett be, amely számos ponton a dán és a svéd szabályozáshoz igazodott, különösen a családegyesítés feltételeit illetően. Az új előírások az életkorra, a Norvégiához fűződő kapcsolatokra és az anyagi önellátásra vonatkozó követelményeket is tartalmaztak, továbbá lehetővé tették a kiegészítő védelemben részesülő személyek családegyesítésének a megtagadását.⁴³ A kormány 20 százalékkal csökkentette a menedékkérőknek az eljárás ideje alatt járó pénzügyi támogatások összegét, hogy „a támogatások szintje ne tegye gazdasági szempontból vonzóbbá Norvégiát a hasonló európai országoknál”.⁴⁴ A menekültügy terén a norvégok még szigorúbb szabályokat alkalmaztak, mint az északi szomszédaiak: rendkívüli intézkedésként lehetővé tették a belépés megtagadását válsághelyzet – vagyis tömeges beáramlás – esetén a más skandináv államokból érkező menedékkérőkkel szemben. Ezzel a lehetőséggel azonban a norvég hatóságok a gyakorlatban eddig még nem éltek. Továbbá Norvégia érvényesíti a „biztonságos harmadik ország” elvét, amely alapján visszautasíthatja az Oroszország felől érkezőket is.⁴⁵

A skandináv országok intézkedései közelebbről vizsgálva eltérnek attól az elrettentési logikától, amely a menedékkérelmezhez való fizikai vagy jogi hozzáférést korlátozza. A közhiedelemmel ellentétben, a határellenőrzések újbóli bevezetése önmagában nem akadályozza meg a menedékkérelmek benyújtását – sőt, bizonyos helyzetekben éppen ellenkező hatást válthat ki, és növelheti azok számát. Például a Svédországba tartók közül sokan a határzár miatt kénytelenek voltak lemondani a továbbhaladásról, és végül Dániában nyújtották be a kérelmüket. A határellenőrzések elrettentő hatása ezért inkább a migrációs útvonal későbbi szakaszain érvényesül: a dán intézkedések csökkenthetik a Svédországban, míg a svédek a Norvégiában vagy Finnországban beadott kérvények számát. A menedékjog szempontjából tehát nem feltétlenül szolgálja az

államok közvetlen érdekét a határellenőrzések visszaállítása egy olyan térségben, amelyet a szabad mozgás elve szabályoz. Kivételt képez ez alól a svédek által bevezetett, a Svédországot Dániával összekötő Øresund hídon közlekedő személyvonatokra vonatkozó szankció, amelynek értelmében az utasokat a dán oldalon ellenőrizték, és a vasúti szolgáltató megtagadta a továbbutazást mindazoktól, akik nem rendelkeztek érvényes úti okmányokkal. Ezzel szemben az autóval átkelőket csak a svéd oldalon ellenőrizték, így ők Svédországban nyújthatták be a menedékkérelmüket.⁴⁶

A skandináv országokban érvénybe léptetett korlátozó intézkedésekről összességében tehát elmondható, hogy jellemzően nem a védelemre jogosultak körét szűkítik, hanem arra irányulnak, hogy a menedékkérők és a menekültek számára minél kedvezőtlenebb feltételeket teremtsenek. Ez alól csak a norvég válsághelyzetre, illetve a biztonságos harmadik országra vonatkozó szabályok jelentenek kivételt. Ez a fajta közvetett elrettentés 2015 után más európai országokban is megjelent.

A vizsgált országok földrajzi és jogi helyzete miatt a közvetett elrettentés különösen fontos stratégiává vált náluk. Egyrészt a térség viszonylag távol helyezkedik el a déli és a keleti európai migrációs frontországoktól. Másrészt az Európai Unión belüli jogi keretrendszer, különösen a dublini rendszer legalább részben védelmet nyújt a skandináv államok számára a menedékkérők másodlagos mozgásának a hatásaival szemben.

Másfelől, mint fejlett jóléti államok és a schengeni térségen belüli szabad mozgás jogának az alanyai, különösen érzékenyek az Európán belüli másodlagos menedékkérői mozgásokra. Ugyanakkor e téren is jelentős különbségek mutatkoznak a jogi szabályozásukban. Norvégia és Dánia nagyobb mozgástérrel rendelkezik e téren, mint Svédország. Noha Norvégia a schengeni övezet része, az uniós menekültügyi és migrációs jogszabályok közvetlenül nem kötelezik – még ha a norvég kormányzat több ízben törekedett is a hazai szabályozás összehangolására az uniós jog fejlődésével. Dánia EU-tagállam ugyan, de az igazságügyi és a belügyi együttműködésből való jogi kivétele révén mentesül több uniós menekültügyi – például a családegyesítési – irányelv alkalmazása alól is. Koppenhága nem is habozott kihasználni ezt a jogi mozgástérrel: számos dán intézkedés a menekültügy és a családegyesítés terén nem volna lehetséges, ha az ország kötve lenne az uniós jog által meghatározott keretekhez.

Svédország a közvetett elrettentés útján – a tidői megállapodás

A 2022-es választásokat követően a tidői kastélyban kötött megállapodás a svéd jobboldali pártok – köztük a Mérsékelt Párt (*Moderata samlingspartiet*), a Svéd Demokraták (*Sverigedemokraterna*), a Kereszténydemokraták (*Kristdemokraterna*) és a Liberálisok (*Liberalerna*) – politikai együttműködésének az alapdokumentuma.⁴⁷ Bár számos társadalompolitikai területre kiterjed, az

egyik legmarkánsabb fejezete a migráció szigorúbb szabályozását célozza, és lényegében a 2015-ös migrációs válság nyomán bevezetett korlátozó intézkedésekre épít, azokat viszi tovább, egy következetes, indirekt elrettentésen alapuló politikai koncepcióvá. A célja, hogy Svédország jogrendjét az uniós minimumszabályokhoz igazítsa, miközben a menekültügyi jogosultságokat és a bevándorlók lehetőségeit szisztematikusan szűkíti. Ezzel a szabályozás több ponton meghaladja a dán modellt is, és Svédországot a skandináv közvetett elrettentési politika egyik vezető államává teszi.⁴⁸

Stockholm megszüntette a humanitárius alapú tartózkodási engedélyek korábbi, rugalmasabb alkalmazását. A „különösen nyomós körülmények” (pl. hosszabb idejű ott élésre visszavezethető svédországi kötődés) helyett 2023 decemberétől már csak „rendkívül nyomós körülmények” (pl. kizárólag Svédországban kezelhető halálos betegség) esetén engedélyezhető a tartózkodás, ami szigorúbb feltételrendszert jelent.⁴⁹

2023 végén jelentősen szűkítették a családegyesítés lehetőségeit is. A jogosultak köre a házastársakra, a bejegyzett élettársakra és 18 év alatti gyermekekre korlátozódik; szigorították a jövedelmi és a lakhatási feltételeket, valamint a házastársak alsó korhatárát 21 évre emelték. Új feltételként jelent meg, hogy a kérelmező reális eséllyel rendelkezzen az állandó tartózkodási engedély megszerzésére.⁵⁰ A kormány további korlátozásokat is kilátásba helyezett, például betegbiztosítási kötelezettséget és DNS-vizsgálatot.⁵¹ 2025 márciusától pedig új rendszert vezetett be a menedékkérők lakhatására vonatkozóan: az újonnan érkezők kizárólag az állam által kijelölt befogadóközpontokban szállásolhatók el, és csak akkor jogosultak anyagi támogatásra, ha ott is maradnak.⁵² A korábban elterjedt saját szervezésű lakhatás lehetőségét jelentősen korlátozták, mivel az a hatóságok szerint hozzájárult a szegregációhoz és az önkormányzatok túlterheltségéhez.⁵³ A kormány szigorítani kívánja a menedékkérők munkavállalási lehetőségeit, valamint megszüntetné a jelenlegi ún. „pályaváltási” rendszert, amely lehetőséget adott a menedékkérelem elutasítása után is a munkavállalási engedély iránti kérelem benyújtására. A reform következtében a védelemre nem jogosult személyeknek a jövőben el kell hagyniuk az országot, és külföldről kell majd a munkavállalási engedélyt kérvényezniük.⁵⁴

Svédország átfogó jogszabály-módosítást tervez, amely jelentősen megnehezíti az állampolgárság elnyerését. Az új javaslat szerint az eddigi öt helyett nyolcévi folyamatos ott-tartózkodásra lesz szükség, továbbá kötelezővé válik a svéd nyelvtudást és társadalomismeretet mérő vizsga.⁵⁵ További elvárás a törvénytisztelő életmód és a stabil, saját jövedelem.⁵⁶ A szigorítások célja, hogy az állampolgárság szorosabban kapcsolódjon a társadalmi beilleszkedéshez és a svéd normák elfogadásához. A kormány ezzel végleg szakít a korábbi pluralista megközelítéssel, és a dán mintát követve olyan integrációs modellt vezet be, amely a közös nyelven, értékeken és normákon alapuló nemzeti kohézióra épül.⁵⁷

Az ukrán menekültek eltérő bánásmódban részesülnek?

Az Európai Uniónak az Ukrajnából érkező menekültekre adott reakciója látványosan eltért a 2015-ös migrációs válság idején tanúsított hozzáállástól. Míg a közel-keleti és afrikai menedékkérőkkel szemben akkor a legtöbb tagállam szigorú határellenőrzést vezetett be, visszafogottabb befogadást tanúsított, és megerősítette a közvetett elrettentésen alapuló paradigmát, addig az orosz invázió elől menekülő ukrán állampolgárok esetében a politikai válasz sokkal kedvezőbb volt. Ennek hátterében egyrészt geopolitikai és kulturális tényezők húzódnak meg – például az ukránok európai identitása és az orosz agresszióval szembeni szolidaritás mint politikai elköteleződés –, másrészt pedig olyan konkrét jogi és gyakorlati keretek, mint az, hogy az ukránok 2017 óta vízummentességet élveznek az Európai Unióban. Ez a vízumliberalizáció az EU és Ukrajna által 2014-ben kötött társulási megállapodás nyomán valósult meg, hogy megkönnyítse az ukrán állampolgárok számára az uniós munkaerőpiacokhoz való hozzáférést. Ennek megfelelően az ukránokat „kívánatos migránsokként” kezelték, és 2014 óta több millió tartózkodási engedélyt adtak ki számukra az uniós tagállamok.⁵⁸

Mindez azt is jelentette, hogy rájuk nem vonatkoztak azok a határellenőrzési eljárások, amelyeket általában a menekülteket kibocsátó országokból érkezőkkel szemben alkalmaznak. Nem kellett azonnal menedékjogi kérelmet benyújtaniuk a schengeni övezetbe való belépéskor, hanem szabadon továbbutazhattak olyan tagországokba, ahol személyes kapcsolataik vagy jobb kilátásaik voltak. Az esetükben tehát a már meglévő mobilitási jogok felülírták az EU menekültügyi rendszerének a hagyományos működését, amely a belépés szerinti első ország felelősségére épül, és egy spontánabb, alulról szerveződő felelősségmegosztást tettek lehetővé.⁵⁹ Ez – a politikai támogatáson túl – fontos szerepet játszott abban is, hogy az EU 2022 márciusában aktiválta az ideiglenes védelemről szóló, korábban soha nem alkalmazott 2001-es irányelvet. Dánia és Norvégia nem részese ugyan az EU közös menekültügyi rendszerének, ennek ellenére mindkét ország olyan nemzeti szabályozást vezetett be az ukrán menekültekre vonatkozóan, amely tartalmában nagyrészt megfelel az említett irányelvnek. Koppenhága önálló törvényt alkotott erre a célra,⁶⁰ míg Oslo a meglévő idegenrendészeti törvényét módosította a kollektív védelem lehetőségének a biztosítása érdekében.⁶¹

Egyes szakértők szerint az ukrán menekültek esete kivételt jelent az utóbbi évtizedek menekültpolitikáját jellemző elrettentő paradigma alól, és inkább egy hidegháborús logikát idéző, ideológiai és stratégiai alapú befogadás valósult meg.⁶² Ugyanakkor a skandináv jóléti államok az Ukrajnával való politikai szolidaritásuk ellenére meglehetősen szűkmarkúan bánnak az ukrán menekültekkel, ami egyértelműen illeszkedik a közvetett elrettentésen alapuló menekült-politikai logikába.

Bár az uniós irányelv védelmet nyújt az ukrán menekültek számára, az őket megillető jogosultságok és támogatási formák meghatározása tagállami hatáskörbe tartozik, így az egyes országok gyakorlata jelentősen eltérhet. Svédország már a háború kezdetén szelektív és korlátozó megközelítést alkalmazott. Az első években nem kerültek be a lakossági nyilvántartásba, ami súlyosan korlátozta a jogaikat, és megnehezítette bizonyos közszolgáltatásokhoz való hozzáférésüket. Nem részesültek automatikusan azokban a szociális juttatásokban, integrációs programokban és egészségügyi szolgáltatásokban, amelyek más, védelmet élvező személyek számára elérhetők. Az anyagi támogatásuk a menedékkérőknek biztosított alapszintű ellátásra korlátozódott, egészségügyi ellátásra pedig csupán sürgősségi esetekben voltak jogosultak.⁶³ Az integrációjuk nagyrészt helyi vagy civil kezdeményezésektől függött, nem pedig az állami garanciáktól.⁶⁴ 2024 novemberében Stockholm enyhített az ukrán menekültekre vonatkozó szabályozásán: a korábbi három év helyett most már egy év után bekerülhetnek a lakossági nyilvántartásba, ami gyorsabb hozzáférést biztosít számukra az integrációs programokhoz és a letelepedési támogatáshoz. Ugyanakkor a könnyítések mellett új korlátozások is megjelentek, például a gyermekek után járó támogatások tekintetében.⁶⁵ Az ukrán menekültek továbbra sem jogosultak állami ösztöndíjra felsőfokú tanulmányokhoz, ellentétben a konvenciók menekültekkel és az oltalmazotti státuszban lévőkkel.⁶⁶ Svédország menekültügyi gyakorlata – ahogy az az előző fejezetből kiderült – az utóbbi években fokozatosan egy korlátozóbb, átmeneti jellegű támogatásokra épülő rendszer felé mozdult el. Az ukrán menekültekkel szembeni visszafogott bánásmód ennek a hosszabb távú irányváltásnak a része, nem pedig kifejezetten velük szembeni elutasítás eredménye.⁶⁷ A jelenlegi politika elsősorban a kontrollált, ideiglenes és csökkentett kötelezettségekkel járó védelem nyújtását részesíti előnyben.

Dánia hosszú ideje az egyik legszigorúbb menekültpolitikát folytató országnaként ismert, ennek ellenére az ukrainai háború kitörését követően rugalmasabb megközelítést alkalmazott az onnan érkezőkkel szemben. A háború korai szakaszában elfogadott külön törvény (*særloven*) lehetővé tette, hogy az ukrán állampolgárok gyorsított eljárásban ideiglenes védelmet, tartózkodási engedélyt, valamint a munkavállaláshoz, az oktatáshoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetőséget kapjanak.⁶⁸ A jogszabály a szokásos menekültügyi eljáráshoz képest jelentős könnyítést biztosított számukra. Emellett lehetőségük nyílt arra is, hogy ne befogadóközpontokban, hanem magánszemélyeknél helyezkedjenek el,⁶⁹ az őket befogadó háztartások pedig a lakhatási költségek részleges fedezéséhez anyagi támogatásban részesülhettek.⁷⁰ Ugyanakkor a dán integrációs politika alapelve – a gyors munkába állás ösztönzése, alacsony szociális támogatások mellett – az ukrán menekültekre is ugyanúgy érvényes.⁷¹ A kormány a különleges elbánást azzal indokolta, hogy Ukrajna Dániához közeli ország, így az onnan érkezők iránt különös felelősséggel tartozik.⁷² Jogvédő

szervezetek azonban arra figyelmeztetnek, hogy a dán menekültügyi rendszer valójában annyira restriktívvé vált, hogy az ukránok a szokásos eljárás esetén nagy valószínűséggel nem kaptak volna védelmet. A menekültügyi szabályozás az évek során olyan mértékben szigorodott, hogy mára inkább az elrettentést szolgálja, mintsem a védelem biztosítását. Ezt jól mutatja, hogy más konfliktuszónák – például Irak, Szíria vagy Afganisztán – menekültjei kapcsán még súlyos biztonsági helyzetben is csak az egyéni üldöztetés igazolása esetén ismerik el a menekültstátuszukat.⁷³

Koppenhága tehát az orosz–ukrán háború ellenére sem változtatott az alapvető menekültpolitikai irányvonalán: továbbra is ragaszkodik a restriktív, de stabil és kiszámítható szabályozási keretekhez. Az ukrán menekültekkel szemben alkalmazott rugalmasabb eljárások nem jelentenek valódi paradigmaváltást, inkább egy kivételes helyzetre adott humanitárius és pragmatikus válaszként értelmezhetők. A külön törvény lehetővé tette az ideiglenes könnyítéseket anélkül, hogy a kormány alapvetően felülvizsgálta volna a bevándorlásról és az integrációról vallott szigorú alapelveit.

A teljes körű orosz inváziót követően Norvégia gyors és rugalmas intézkedésekkel reagált: bevezették a kollektív ideiglenes védelmi státuszt, amelynek révén az ukrán állampolgárok egyéni menedékkérelem nélkül, automatikusan tartózkodási és munkavállalási engedélyhez jutottak. Továbbá széles körű hozzáférést kaptak az integrációs programokhoz, az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és a pénzügyi támogatáshoz.⁷⁴ A 2023-as költségvetés részeként a norvég kormány – az Ukrajnából érkezettek nehézségei miatti kritikákra válaszul – 50 százalékkal megnövelte a menedékkérőknek nyújtott anyagi támogatást, ugyanakkor a megemelt összeget valamennyi menekültre kiterjesztette.⁷⁵ Ezzel párhuzamosan az önkormányzatok jelentős állami támogatást kaptak az újonnan érkezők elhelyezéséhez és integrációjához – a nyelvoktatástól a lakhatásig –, sőt külön ösztönzőkkel is támogatták azokat a településeket, amelyek vállalták a kormány által elvárt kvótán felüli befogadást. A hatóságok kezdetben rugalmasan kezelték a családegyesítéseket, valamint megengedték az ukrán menekültek számára, hogy az ideiglenes védelmi státuszuk elvesztése nélkül haza tudjanak utazni. Dániához hasonlóan Norvégia is rugalmasabbnak mutatkozott az ukrán menekültek elszállásolása terén: az ún. MAMOT-rendszer (*midlertidig alternativ mottakplassering*; magyarul: ideiglenes alternatív fogadóhely) lehetővé tette, hogy civil szervezeteknél vagy magánszemélyeknél lakjanak, miközben továbbra is részesülhetnek állami támogatásban.⁷⁶

2023 nyarára azonban több mint ötvenötezer ukrán menekült érkezett Norvégiába, ami arányában jóval meghaladta a többi északi országba országot választók számát.⁷⁷ Ez társadalmi és politikai vitákat váltott ki, amelyek hatására a kormány érezhetően irányt váltott: célként jelölte meg, hogy az ország a befogadóbb hozzáállásával ne tűnjön ki a régióban. Ennek megfelelően a korábban

kivételes elbánásban részesített ukránok számára egyre több korlátozást vezetnek be.⁷⁸ A MAMOT-rendszert 2024 januárjában megszüntették, így az ukránok többé nem jogosultak támogatásra, ha nem hivatalos befogadóközpontban laknak. A regisztrációt centralizálták: jelenleg kizárólag az országos érkezési központban lehet benyújtani a kérelmeket. 2023 decemberében eltörölték a szabad hazalátogatást is: mostantól csak „jogos indokkal” – például temetés vagy súlyos betegség miatt – lehet Ukrajnába visszatérni anélkül, hogy ez a védelmi státusz elvesztését vonná maga után.

2024 márciusától a norvég kormány kizárja a védelemre jogosultak köréből azokat az ukránokat, akik kettős állampolgársággal rendelkeznek, tehát az ukrán mellett egy biztonságos harmadik országgal – például Moldováéval, Lengyelországgal vagy Magyarországgal – is. Ezzel párhuzamosan azoknak a kettős állampolgároknak, akik már rendelkeztek norvégiai tartózkodási engedéllyel, nem hosszabbították meg automatikusan azt. 2024. októberben Oslo elsőként nyilvánította Nyugat-Ukrajna bizonyos részeit – hat megyét – biztonságosnak, és az onnan érkezők menedékkérelmét azóta a rendes menekültügyi eljárás keretében bírálják el.⁷⁹ Ezek a változások egyértelműen azt mutatják, hogy a kezdeti szolidaritást egyre inkább felváltja az elrettentésen és a szelektív védelemnyújtáson alapuló politika, amelynek célja az ukrán menekültek számának a csökkentése, valamint a hosszú távú tartózkodási lehetőségük korlátozása. Bár a norvég kormány hivatalosan nem tagadja meg a menekültek támogatását, egyre világosabban körvonalazódik az a törekvése, hogy a befogadásuk csak ideiglenes jellegű legyen, és a háború lezárultával minél többen térjenek vissza Ukrajnába.⁸⁰

Negatív nemzetimázs-építés Skandináviában

A bevándorlást korlátozó intézkedések valamennyi skandináv országban ugyanazt a logikát követik. A közvetett elrettentés célja az, hogy az adott állam menedékjogi rendszere és általános befogadási feltételei a lehető legkevésbé tűnjenek vonzóknak a potenciális menedékkérők számára. Ez a politika akkor működik hatékonyan, ha az érintettek már a kiindulási vagy a tranzitországokban tudomást szereznek a célország szigorú szabályozásáról, és emiatt más úti célt választanak. Mindez azonban azt is jelenti, hogy a célország tudatosan elriasztó hatású képet alakít ki magáról – ez pedig gyökeresen eltér a nemzetimázs-építés olyan céljaitól, mint a befektetők, a turisták vagy a képzett munkaerő bevonása. A 2015-ös menekültválság idején Dánia arab nyelvű újsághirdetéseket jelentetett meg közel-keleti tranzitországokban, amelyekben a szigorú dán menekültügyi szabályokra figyelmeztette a leendő menedékkérőket.⁸¹ Norvégia⁸² és Belgium⁸³ célzott *Facebook*-kampányokat indított, hogy bizonyos csoportokat lebeszéljen az országba érkezésről. Svédország a tidöi megállapodás után

tájékoztató csomagokat küldött ki külföldi nagykövetségeknek és médiának, valamint a hivatalos angol nyelvű online felületein is hangsúlyozta a migrációs szigorításokat.⁸⁴ A vizuális és szimbolikus üzenetek is ennek a stratégiának a részét képezik. A korábbi dán bevándorlási miniszter, Inger Støjberg például egy tortával pózolt a közösségi médiában, miután újabb szigorító intézkedések léptek életbe – a kép mára a dán menekültpolitikát jelképező, nemzetközileg is ismert szimbólummá vált.⁸⁵ Az ilyen akciók hozzájárultak ahhoz, hogy Dánia és Norvégia egyre inkább „keményvonalas” államként jelenjenek meg a nemzetközi sajtóban.

A negatív imázsépítés ugyanakkor nem választható el a külpolitikai dimenzióktól. Skandinávia – különösen Svédország és Norvégia – hosszú ideje a globális menekültvédelem jelentős támogatójának számít – diplomáciai és pénzügyi értelemben egyaránt. Ezt a kettősséget – a belső szigor és a nemzetközi humanitárius elköteleződés – egyre nehezebb összehangolni, ami feszültséget generál. A nemzetközi partnerek és a civil szervezetek – ahogy a média is – érzékelik ezt az ellentmondást, ami viszont hosszú távon alááshatja a skandináv országoknak a globális migrációs együttműködésekben való hitelességét. Ennek ékes példája Helle Thorning-Schmidt esete, akit 2015-ben végül – többek között a nevéhez fűződő szigorú bevándorláspolitiká miatt – nem neveztek ki az ENSZ menekültügyi főbiztosává.⁸⁶

Az ukrán menekültekhez való viszony jól példázza ezt az összetett helyzetet. A 2022-ben elkezdődött háború nyomán kialakult példátlan menekültáradatra a skandináv országok elsősorban szolidaritással reagáltak. A politikai és a társadalmi diskurzusban a támogatás és a humanitárius segítség hangsúlyos elemé vált, ami jól illeszkedett a külpolitikai célkitűzésekhez és a „humánus nagyhatalom” narratívájához. A gyakorlat ugyanakkor jóval árnyaltabb képet mutat. Az ukránokkal kapcsolatos szabályozás mára több esetben hasonlóan szigorú – sőt, Svédországban még szigorúbb is –, mint a más állampolgárságú menekültek esetén. Az ilyen intézkedések azonban ritkán jelennek meg a nyilvános kommunikációban, mivel nem illenek a külpolitikai retorikába. A hivatalos üzenetek tudatosan kerülik, hogy az ukránokkal szembeni szigor kiderüljön, hiszen annak nyílt felvállalása gyengítené az Ukrajna melletti elköteleződés hitelességét. Ám más menekültcsoportok esetén – ahol ilyen típusú politikai kockázat nem merül fel – a negatív imázsformálás kifejezetten hangsúlyos, akár kampányszerű is lehet. Mindez arra utal, hogy a negatív nemzetimázs-építés célzott és kontextusfüggő eszköz a migrációs politika szolgálatában. Az elrettentés tehát – ahogy az a következő fejezetből kiderül – rövid távon eredményes lehet a migrációs nyomás csökkentésében, de hosszú távon alááshatja a skandináv országoknak a globális együttműködés színterein elfoglalt korábbi pozícióit, kivívott erkölcsi tekintélyét és hitelességét.

Az elrettentő politika hatékonysága

A 2015 utáni időszakban a skandináv országok hasonló, közvetett elrettentésre épülő menekültügyi intézkedéseket vezetett be, ami felveti a kérdést, hogy ezek a stratégiák valóban csökkentik-e az érkezők számát. Egyes kutatások szerint a következetesen alkalmazott elrettentő politikák bizonyos esetekben befolyásolhatják a menedékkérők útvonalát, mivel arra ösztönözhetik őket, hogy más – gyakran szomszédos – országokat válasszanak.⁸⁷ Ugyanakkor más vizsgálatok arra utalnak, hogy e stratégiák visszatartó ereje sokszor csekély, vagy egyáltalán nem érvényesül.⁸⁸ A menedékkérők döntéseit ugyanis nem kizárólag a befogadó ország menekültpolitikája határozza meg, hanem egy sor más tényező is alakítja: például a személyes kapcsolatok, a meglévő diaszpórák, a történelmi vagy a nyelvi kötődések, a gazdasági lehetőségek, illetve az általános biztonságérzet.⁸⁹ Emellett az útvonalakat gyakran a csempészhalózatok működése és az útközben elérhető információk is meghatározzák.⁹⁰ Az elrettentés hosszú távú hatása – a nemzetimázzst formáló más eszközökhöz hasonlóan – nehezen mérhető. Továbbra is kérdéses, hogy valóban képes-e tartósan befolyásolni a menekültek célországválasztását.⁹¹

A skandináv országok számos szempontból nagyon hasonlítanak egymásra: közel azonos gazdasági lehetőségeket és jóléti szolgáltatásokat kínálnak, kulturálisan és nyelviileg is közel állnak egymáshoz. Ezért a bevándorlási statisztikák összehasonlítása segíthet megérteni, hogy miért választja egy potenciális menedékkérő az egyik vagy a másik országot a régióban. Külön kell választanunk az ukránokat más menekültcsoportoktól, mivel az esetükben eltérő jogi keretek és statisztikai nyilvántartások érvényesek, továbbá a skandináv államok velük szemben nem folytattak elrettentő kommunikációs kampányokat. Az 1. ábra a skandináv országokba érkezett menedékkérők számának a 2010 és 2024 közötti alakulását mutatja (az ukrán állampolgárok nélkül). A 2. ábra a három északi ország által az ukrán menekültek számára kiadott engedélyek számát szemlélteti. Fontos kiemelni, hogy ezek az adatok nem tükrözik az Ukrajnából érkezettek tényleges, jelenlegi létszámát. A Eurostat havi bontásban közli az EU/EGT-tagállamokban ideiglenes védelemben részesülők számát, és azt az 1. táblázat foglalja össze.

Az 1. ábrán jól látható, hogy bár Dánia sem tudta teljes mértékben elkerülni a menedékkérők számának az Európai Unió területén tapasztalható általános növekedését, a következetesen szigorú menekültügyi és bevándorlási politikája eredményeként a beadott kérelmeké folyamatosan a legalacsonyabb maradt a régióban. Norvégia 2015-ben több szigorítást is bevezetett, így attól kezdődően a menedékkérők száma lényegében a dán tendenciákhoz hasonlóan alakult. 2022-ben azonban Norvégia, az ukrán menekültek alacsony szintű támogatását érő bírálatokra válaszul, 50 százalékkal megemelte a menedékkérőknek járó

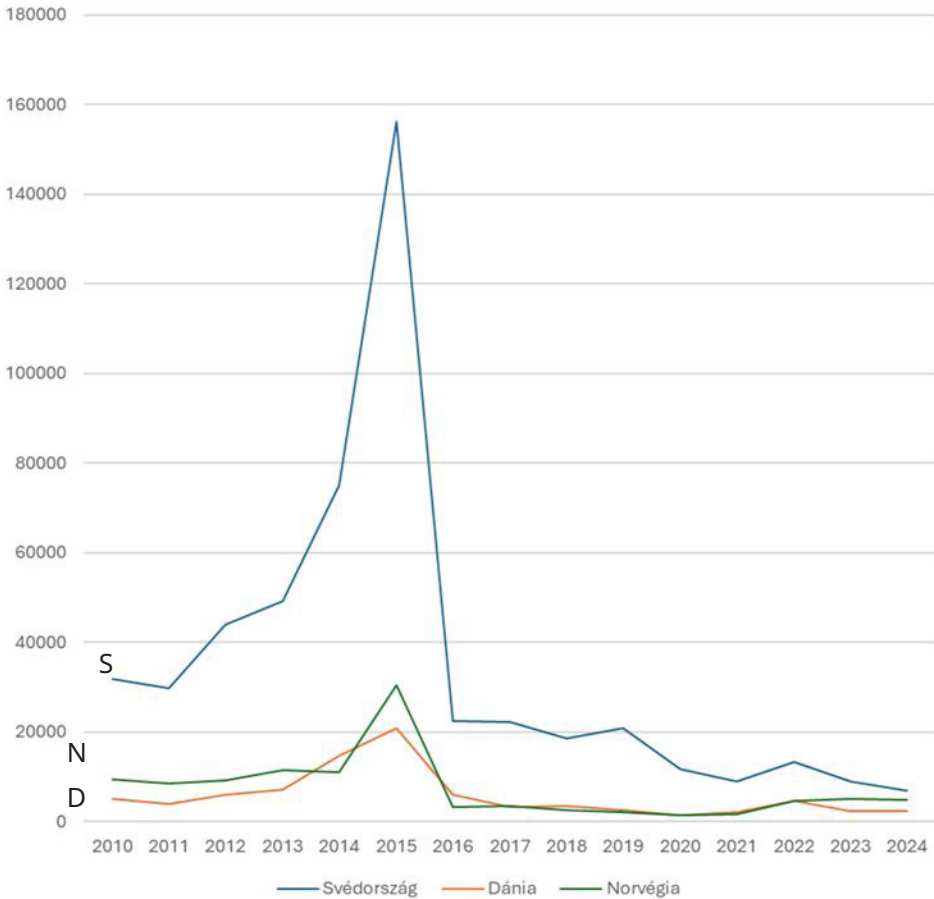
anyagi juttatásokat, és az új összeget minden kérelmezőre kiterjesztette.⁹² A két ország politikájában akkor megjelent különbség hatására 2023-ban és 2024-ben Dániában körülbelül két-kétezer fő érkezett, addig Norvégiába évente mintegy ötezer.⁹³

Svédország 2015 óta fokozatosan szigorította a bevándorláspolitikáját, ami a menedékkérők számának a csökkenését vonta maga után. A jobboldali kormánykoalíció hatalomra kerülése óta pedig évi kilencezer alá csökkent a kérelmezők száma. Ezzel szemben az Európai Unióban 2020 óta megduplázódott a védelmet kérők száma: 2024-ben összesen 912.000 kérelmet regisztráltak, túlnyomó részüket Németországban (229.695 fő), Olaszországban (151.120 fő), Spanyolországban (164.010 fő), Franciaországban (130.860 fő) és Görögországban (69.995 fő).⁹⁴ Az északi országok így kevésbé érzékelik az Európára nehezedő migrációs nyomást.

Bár Svédország szigorú migrációs politikája visszhangot váltott ki a kibocsátó és a tranzitországokban,⁹⁵ nem jelenthető ki egyértelműen, hogy a menedékkérők számának csökkenése kizárólag az ország negatív imázsépítő stratégiáinak a következménye. Ezt támasztja alá az is, hogy a svéd menedékkérelmek elfogadási aránya mindössze 25 százalékos,⁹⁶ ami jelentősen elmarad az uniós átlagtól (47%).⁹⁷ Ez arra utal, hogy még mindig sokan próbálkoznak az országba való bejutással. Dániában viszont kevesebb a megalapozatlan kérelem: 2023-ban az elfogadási arány elérte a 72 százalékot.⁹⁸

Az ukrán menekültek kezdetben nagy számban érkeztek Svédországba: 2022 márciusában 18.165, áprilisban pedig 11.915 fő regisztrált. Azt követően folyamatosan csökkent a számuk, 2023-ra havi 1000 fő alá süllyedt. Norvégiában viszont a regisztrációk száma egyre emelkedett: a kezdeti 2240 fő után 2022 áprilisában már 6760-an érkeztek, és azóta havi 2000–4000-ben stabilizálódott az országot célként választók száma.⁹⁹ Feltételezhető, hogy ezt az eltérő tendenciát a két állam befogadáspolitikájával kapcsolatos információs deficit befolyásolta. A háború kezdetén Svédország – az Ukrajna melletti szolidaritást hangsúlyozó külpolitikai retorikájának megfelelően – nem folytatott elrettentő kampányokat, így sok ukrán menekültet váratlanul ért, hogy az ország leszűkítette a számukra elérhető támogatásokat. Ez magyarázhatja azt is, hogy bár 2025 márciusáig Svédország 70.930 ideiglenes védelmi engedélyt adott ki ukrán állampolgárok számára, közülük már csak 27.010 fő tartózkodik ténylegesen az országban (1. táblázat).¹⁰⁰ A regisztráltak 62 százalékának a távozása arra utal, hogy a menekültek célországválasztását jelentősen befolyásolja az ott biztosított anyagi támogatás és a jóléti ellátások szintje. Norvégiában viszont annak ellenére, hogy 2023 óta szigorodtak a feltételek, az ukrán menekültek továbbra is jelentős pénzügyi és szociális támogatásban részesülnek, így 89 százalékuk (80.175 fő) még mindig az országban tartózkodik. A norvég kormány által 2023-ban bevezetett korlátozások rontottak ugyan az ukránokra vonatkozó feltételeken, de nem csökkentették jelentősen az általuk elérhető jóléti szolgáltatásokat, így az érkezők száma 2024-ben is havi 2000 fő körül mozgott.¹⁰¹

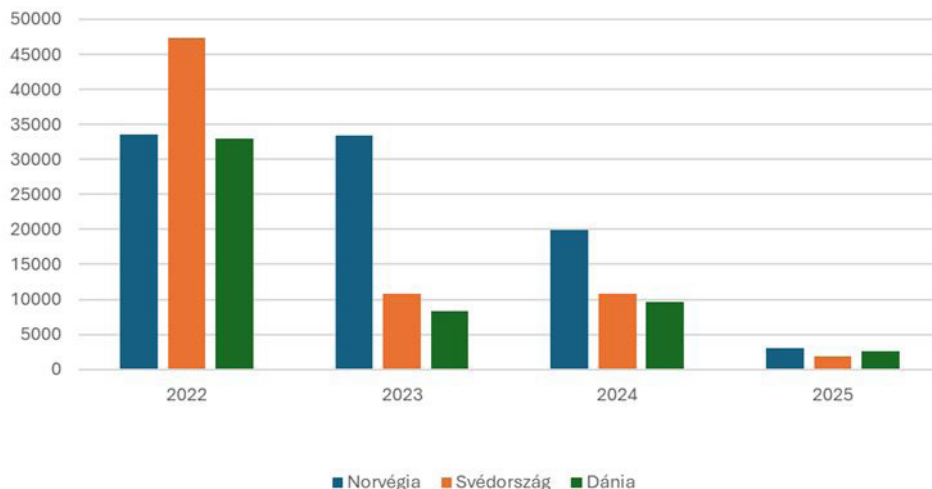
1 ábra¹⁰²
A menedékkérők száma 2015–2023 között a három skandináv országban
(az ukrán menekültek nélkül)

Dánia keményvonalas nemzetimázsa az ukrán menekültekre is visszatartó hatással volt. Bár a háború kezdetén ott is magas volt az érkezők száma – 2022 áprilisában és májusában havi kilenc-tízezer fő – ez nyárra jelentősen visszaesett, és 2023 őszére havi ezer fő alá csökkent.¹⁰³ Koppenhága bizonyos kedvezményeket biztosított ugyan az ukrán menekültek számára, de a szociális juttatások alacsony szintjén – Norvégiával ellentétben – nem változtatott. Feltételezhető, hogy ez is szerepet játszott abban, hogy Dánia nem vált a régió belül az ukránok első számú célországává. Valószínű, hogy a svédek restriktív politikája „szomszédra hárító” (*beggar-thy-neighbour*) hatást váltott ki, vagyis az ukrán menekültek inkább Dániát és Norvégiát választották alternatív célként. A dánok

összesen 53.545 ideiglenes védelmi engedélyt adtak ki, és jelenleg 35.515 ukrán menekült tartózkodik az országban.¹⁰⁴

2. ábra¹⁰⁵
A skandináv államokban kiadott ideiglenes védelmi engedélyek száma
(2022 márciusa és 2025 márciusa között)

1. táblázat¹⁰⁶
A kiadott ideiglenes védelmi engedélyek
és az ideiglenes védelemben részesülők száma 2025 márciusában, a távozó aránya

	Összes kiadott engedély	Ideiglenes védelemben részesülők száma 2025. március	Távozó aránya
Svédország	70.930	27.010	62%
Norvégia	89.820	80.175	11%
Dánia	53.545	35.515	34%

Az ukrán menekültek példája azt mutatja, hogy azonos védelmi státusz és a schengeni térségen belüli szabad mozgás mellett – amikor a nyelvi és kulturális közelség, illetve a meglévő diaszpóra nem játszik meghatározó szerepet – a jóléti szolgáltatások mértéke lehet a döntő tényező a célország kiválasztásában.

Zárógondolatok

A 2015 utáni skandináv bevándorláspolitikai fordulat rávilágít arra a feszültségre, amely a jóléti államok humanitárius önképe és a migrációra adott intézményes válaszok között húzódik. A közvetett elrettentésre épülő intézkedések mögött nem csupán praktikus szándék áll – a migrációs nyomás csökkentése vagy az integrációs kapacitások megóvása –, hanem egy tudatos politikai és identitásbeli újrapozícionálás is: a skandináv államok önmagukat immár nem a befogadás, hanem a szabályozott kizárás példáiként alkotják újra.

A negatív nemzeti imázs szándékos építése – mint elrettentő stratégia – különösen élesen mutat rá arra, hogy a bevándorláspolitikai nem pusztán jogi és adminisztratív kérdés, hanem mélyen kulturális önreflexió is. Azzal, hogy Dánia, Norvégia és Svédország bizonyos célcsoportok felé tudatosan vállalja a „kemény” ország imázsát, egy újfajta állami identitást épít: a védett jóléti államét, amely bezárkózik, s a szolidaritást feltételekhez köti. Ez a folyamat azonban nem marad következmények nélkül. A skandináv modell hosszú időn keresztül éppen azért volt hiteles, mert a belpolitikai gyakorlat és a külpolitikai retorika összhangban állt egymással. A kettő elválása nemcsak a menekültek szempontjából problematikus, hanem a saját globális szerepüket is hiteltelenné teheti – különösen olyan nemzetközi együttműködésekben, ahol a morális következtesség a politikai befolyás kulcsa.

A közvetett elrettentésre épülő intézkedések különösen ellentmondásosak, mert nemcsak a jövőbeli kérelmezőket igyekeznek elriasztani, hanem szükségszerűen rontják azoknak a helyzetét is, akik már védelmet kaptak. Az alacsony támogatási szintek, a jogok korlátozása és a bizonytalan státusz nem kedvez az integráció sikerének, sőt tartós marginalizációhoz vezethet. Emiatt a stratégia nem csupán morálisan kérdőjelezhető meg, de a befogadó társadalom szempontjából funkcionálisan is kontraproduktív lehet.

Ráadásul az indirekt elrettentés politikái olyan logikát követnek, amely a saját sikerességüket is alááshatja. Mivel az intézkedések a lényegükből adódóan arra épülnek, hogy a migrációs nyomás más országokra tevődjön át, könnyen láncreakciót válthatnak ki az adott régióban. Amint egy ország elrettentő politikát vezet be, a szomszédai – akár megelőző jelleggel, akár a menedékkérők átterelésének hatására – hasonló lépéseket tehetnek. Így egy versengő helyzet, zéróösszegű játszma alakul ki, amely végső soron épp azt az előnyt semmisíti meg, amit az elsőként lépő ország remélt. Ebben a dinamikában az elrettentő stratégia így nemcsak önmagát gyengíti, hanem azt szélesebb körű európai trendet is erősíti, amely a menekültvédelem terén az együttműködés helyett a versengést és a kizárást teszi normává.

Nem szabad tehát szem elől téveszteni, hogy a skandináv országok szigorodó bevándorláspolitikái egy szélesebb európai trend részét képezik. Az elmúlt években olyan országokban is restriktív fordulat következett be – például Ausztriában és Hollandiában –, ahol korábban a befogadás és az integráció hangsúlyosabb szerepet kapott. Mindez arra utal, hogy a tagállamok egyre kevésbé tartják elegendőnek a meglévő uniós kereteket, és inkább nemzeti szinten próbálnak megoldást találni a migrációs nyomásra. Ez azonban hosszú távon nem lehet eredményes stratégia. A menekültvédelem és a migrációkezelés kihívásaira csak egy koherens, szolidaritáson alapuló és uniós szinten koordinált válasz jelenthet tartós megoldást.

Jegyzetek

- 1 UNHCR, „2022 in Review Protecting Internally Displaced People Worldwide with Support from Norway”, <https://www.unhcr.org/spotlight/2023/01/neu-norway-spotlight-page/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.); *Norwegian Ministry of Foreign Affairs*, „Norwegian Resolution on Internally Displaced Persons Adopted in the UN”, <https://www.norway.no/en/missions/un/news/123/news-on-human-rights-and-gender-equality/norwegian-resolution-on-internally-displaced-persons-adopted-in-the-un/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 2 Bendixen, Michala Clante: „The UN Refugee Convention and Its Definition of a Refugee”, *Refugees.dk*, <https://refugees.dk/en/facts/articles-and-definitions/the-un-refugee-convention-and-its-definition-of-a-refugee/> (a letöltés ideje: 2025. augusztus 27.).
- 3 Olesen, Niels Wium, Sørensen, Astrid Elkjær, Olesen, Thorsten Borrings és Farbøl, Rosanna: „Danish Immigration Policy, 1970–1992”, *Nordics Info*, <https://nordics.info/show/artikel/danish-immigration-policy-1970-1992-1> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 4 Fratzke, Susan: „Weathering Crisis, Forging ahead: Swedish Asylum and Integration Policy”, *Migration Policy Institute*, <https://www.migrationpolicy.org/research/weathering-crisis-forging-ahead-swedish-asylum-and-integration-policy#:~:text=Drawing%20on%20interviews%20with%20Swedish%20policymakers%20and%20stakeholders%2C,refugees.%20In%20many%20ways%2C%20flexibility%20has%20proven%20key> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 5 UNHCR, „Donor Ranking”, <https://reporting.unhcr.org/donors/donor-ranking> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 6 Parusel, Bernd: „Sweden’s U-turn on Asylum”, *Forced Migration Review*, no. 52. (2016): 89–90. Elektronikusan elérhető: <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:7841e1fc-f438-4e57-9a9d-938256f7203d/files/spg15bg42s>.
- 7 Kovács Emese: „Mennyire dánok az »újdánok«? – A dán integrációs politika átfogó elemzése”, *Migrációkutató Intézet*, <https://migraciokutato.hu/2020/10/01/horizont-2020-19-fajdalmas-kijozanodas-vagy-folytatodo-onkentes-vaksag-a-sved-migracios-politika-kilata-sai/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 8 Hagelund, Anniken: „After the Refugee Crisis: Public Discourse and Policy Change in Denmark, Norway and Sweden”, *Comparative Migration Studies*, 8., no. 13. (2020). Elektronikusan elérhető: <https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-019-0169-8>.

- 9 Damon, Arwa és Hume, Tim: „Denmark Adopts Controversial Law to Seize Asylum Seekers' Valuables”, *CNN*, <https://edition.cnn.com/2016/01/26/europe/denmark-vote-jewelry-bill-migrants/index.html> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 10 Holte, Magnus Aamo: „Asylpolitikken strammes kraftig inn: – Tror dette vil bremse tilstrømmingen over Storskog kraftig” [A menekültpolitika drámaian szigorodik: – Úgy gondolom, hogy ez jelentősen lelassítja a Storskog felé irányuló áramlást], *Nordlys*, <https://www.nordlys.no/asylpolitikken-strammes-kraftig-inn-tror-dette-vil-bremse-tilstromingen-over-storskog-kraftig/s/5-34-290874> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 11 Crouch, David: „Sweden Slams Shut Its Open-Door Policy towards Refugees”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/sweden-asylum-seekers-refugees-policy-reversal> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 12 Chimni, S. Bhupinder: „The Geopolitics of Refugee Studies: A View from the South”, *Journal of Refugee Studies*, 11., no. 4. (1998): 350–373. Elektronikusan elérhető: <https://mcrg.in/wp-content/uploads/2022/03/4.-Chimni-BS-Geopolitics-of-Refugee-Studies-A-View-from-the-South.pdf>.
- 13 Parusel, Bernd: „Historical Development of Migration to and from Sweden”, *Bundeszentrale für politische Bildung*, <https://www.bpb.de/themen/migration-integration/regionalprofile/english-version-country-profiles/northerneurope/215650/historical-development-of-migration-to-and-from-sweden/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.); Olesen, Sørensen, Olesen és Farbøl: „Danish Immigration Policy, 1970–1992”.
- 14 Gibney, Matthew J. és Hansen, Randall: „Asylum Policy in the West: Past Trends, Future Possibilities”, *WIDER Discussion Paper*, no. 68. (2003). Elektronikusan elérhető: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/52741/1/375555455.pdf>.
- 15 Czaika, Mathias és De Haas, Hein: „The Globalization of Migration: Has the World Become More Migratory?”, *International Migration Review*, 48., no. 2. (2015): 283–323. Elektronikusan elérhető: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imre.12095> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 16 Kuttner, Stephanie: „Gender-Related Persecution as a Basis for Refugee Status: The Emergence of an International Norm”, *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 16., no. 4. (1997).
- 17 UNHCR, „The United Nations and the Protection of Human Rights – The Evolution of the International Refugee Protection Regime”, <https://www.unhcr.org/publications/united-nations-and-protection-human-rights-evolution-international-refugee-protection> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 18 Moreno-Lax, Violeta: „The Legality of the »Safe Third Country« Notion Contested: Insights from the Law of Treaties” in *Migration and Refugee Protection in the 21st Century: International Legal Aspects*, szerk. Goodwin-Gill, Guy Serle és Weckel, Philippe (Leiden és Boston, MA: Martinus Nijhoff Publishers, 2015).
- 19 Shachar, Ayelet és Ghezalbash, Daniel: „How and Why »Ideas Travel« in Migration Law and Policy” in *The Oxford Handbook of Comparative Immigration Law*, szerk. Cope, Kevin, Elias, Stella Burch és Goldenziel, Jill (Oxford: Oxford University Press, 2024). Elektronikusan elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4842136.
- 20 Rodenhäuser, Tilman: „Another Brick in the Wall: Carrier Sanctions and the Privatization of Immigration Control”, *International Journal of Refugee Law*, 26., no. 2. (2014): 223–247.
- 21 Gammeltoft-Hansen, Thomas és Hathaway, James C.: „Non-Refoulement in a World of Cooperative Deterrence”, *Columbia Journal of Transnational Law*, 53., no. 2. (2015): 235–284.
- 22 Bendixsen, Synnøve K. N.: „The Refugee Crisis: Destabilizing and Restabilizing European Borders”, *History and Anthropology*, 27., no. 5. (2016): 536–554.

- 23 Skleparis, Dimitris: „European Governments’ Responses to the »Refugee Crisis«,” *South-eastern Europe*, 41. (2017).
- 24 *European Commission*, „Temporary Reintroduction of Border Control”, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en?utm_source (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 25 A dán idegenrendészeti törvény módosítása: *Retsinformation*, „LOV nr 153 af 18/02/2015”, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2015/153> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 26 Bendixen, Michala Clante: „Status på syriske flygtninge, der har mistet deres opholdstilladelse i Danmark” [A szíriai menekültek helyzete, akik elvesztették a tartózkodási engedélyüket Dániában], *Refugees.dk*, <https://refugees.dk/fokus/2021/oktober/status-paa-syriske-flygtninge-der-har-mistet-deres-opholdstilladelse-i-danmark/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 27 *Folketinget*, „Udlændinge- og Integrationsministeriet: »Spørgsmål nr. 356«” [Bevándorlási és Integrációs Minisztérium: 356. kérdés], <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/uuu/spm/356/svar/1993231/2773833.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 5.).
- 28 *European Council of Refugees and Exiles*, „Denmark: Authorities Widen the Areas of Syria Considered Safe for Return to Include Greater Damascus”, <https://ecre.org/denmark-authorities-widen-the-areas-of-syria-considered-safe-for-return-to-include-greater-damascus/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 29 A dán idegenrendészeti törvény módosítása: *Retsinformation*, „LOV nr 102 af 03/02/2016”, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2016/102> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 30 Uo.
- 31 A dán idegenrendészeti törvény módosítása: *Retsinformation*, „LOV nr 1273 af 20/11/2015”, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2015/1273> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 32 A dán integrációs törvény módosítása: *Retsinformation*, „LOV nr 1000 af 30/08/2015”, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2015/1000> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 33 A dán idegenrendészeti törvény módosítása: *Retsinformation*, „LOV nr 102 af 03/02/2016”, <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2016/102> (a letöltés ideje: 2025. május 5.).
- 34 Kingsley, Patrick: „Denmark to Force Refugees to Give up Valuables under Proposed Asylum Law”, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/12/denmark-to-force-refugees-to-give-up-valuables-under-proposed-asylum-law> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 35 Damon, Arwa és Hume, Tim: „Denmark Adopts Controversial Law to Seize Asylum Seekers’ Valuables”, <https://edition.cnn.com/2016/01/26/europe/denmark-vote-jewelry-bill-migrants/index.html> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 36 *Berlingske*, „Omstridt smykkelov er på seks år blevet brugt 17 gange” [A vitatott ékszertörvényt hat év alatt 17-szer alkalmazták], <https://www.berlingske.dk/politik/omstridt-smykkelov-er-paa-seks-aar-blevet-brugt-17-gange> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 37 Zander Renard, Theodora, Orregaard, Jeppe és Tofte, Line Rønn: „Historisk særlov for ukrainske flygtninge vedtaget: Det kommer den til at betyde” [Történelmi jelentőségű különtörvényt fogadtak el az ukrán menekültekre vonatkozóan: Ezt fogja jelenteni], *Danske Radio*, <https://www.dr.dk/nyheder/politik/nu-kan-ukrainske-flygtninge-faa-ophold-i-danmark> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 38 *Socialdemokratiet*, „Retfærdig og realistisk: En udlændingepolitik, der samler Danmark” [Igazságos és reális: Egy bevándorláspolitiká, ami egyesíti Dániát], <https://www.socialdemokratiet.dk/media/fkjkbmst/en-udlaendingepolitik-der-samler-danmark-5.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).

- 39 *Retsinformation*, „Folketinget: Lov om ændring af udlændingeloven og hjemrejseloven” [Parlament: Az idegenrendészeti törvény és a hazatelepítési törvény módosításáról szóló törvény], <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1191> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 40 Ministry of Foreign Affairs of Denmark – Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda: „Memorandum of Understanding between the Ministry of Foreign Affairs of Denmark and the Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda on Political Consultations”, *Udlændinge- og Integrationsministeriet*, <https://uim.dk/media/logfv1li/mou-on-political-consultations-between-rwanda-and-denmark.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 41 Ministry of Foreign Affairs of Denmark – Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda: „Joint Statement on Bilateral Cooperation”, *Udlændinge- og Integrationsministeriet*, <https://uim.dk/media/hq3dzgsw/faelles-erklaering.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 42 Parusel, Bernd: „Sweden’s Asylum Procedures”, *Bertelsmann Stiftung*, https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/Projekte/28_Einwanderung_und_Vielfalt/IB_Studie_Asylum_Procedures_Sweden_Parusel_2016.pdf (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 43 Bendixsen, Synnøve K. N.: „The Refugee Crisis: Destabilizing and Restabilizing European Borders”, *History and Anthropology*, 27., no. 5. (2016): 536–554.
- 44 Johansen, Eivind Lindkvist: „Den nye asylavtalen: Her er de 18 punktene” [Az új menekélyogi megállapodás: Íme a 18 pont], *VG, Innenriks*, <https://www.vg.no/nyheter/i/52AEW/den-nye-asylavtalen-her-er-de-18-punktene> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 45 *Government of Norway*, „Tightening of Norway’s Asylum Rules”, <https://www.regjeringen.no/en/historical-archive/solbergs-government/andre-dokumenter/jd/2017/tightening-of-norways-asylum-rules/id2465829/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 46 Hjort, Anders: „Flygtninge kan bare tage en taxa over Øresundsbroen” [A menekélytek akár taxival átkelhetnek az Øresund hídon], *Politiken*, <https://politiken.dk/internationalt/art5604821/Flygtninge-kan-bare-tage-en-taxa-over-%C3%98resundsbroen> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 47 „Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige” [A tidöi megállapodás: Egyezség Svédorszáért], <https://moderaterna.se/app/uploads/2022/10/Tidoavtalet-Overenskommelse-for-Sverige.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 48 Kovács Emese: „A svéd migrációs politika újragondolása – a Tidö-megállapodás dilemmái”, *Migrációkutató Intézet*, <https://migraciokutato.hu/2025/02/17/horizont-2025-3-a-sved-migracios-politika-ujragondolasa-a-tido-megallapodas-dilemmai/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 49 *Sveriges Riksdag*, „Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl” [Bizonyos szigorított feltételek a családtagokhoz és korlátozott lehetőségek a tartózkodási engedélyhez humánus indokok alapján], <https://data.riksdagen.se/fil/97B915AB-42A4-4482-A234-8A84D2E22D5D> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 50 Uo.
- 51 *Regeringskansliet*, „Skärpta villkor för anhöriginvandring” [Szigorúbb feltételek a családtagokhoz], <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2024/07/dir.-202468> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 52 *Sveriges Riksdag*, „En ny ordning för asylsökandes boende” [Új szabályozás a menekélykérők elhelyezésére], <https://data.riksdagen.se/fil/EBD35A26-3F65-4059-9143-C3BF0FCCDC7A> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).

- 53 *Regeringskansliet*, „Statens Offentliga Utredningar: Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)” [Állami nyilvános jelentések: A befogadási törvény. Egy új törvény a menedékkérők rendezett befogadásáért és a hatékony visszatérésért], <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/justitiedepartementet/presentationer/2024-10/presentationsbilder-fran-presstraff-den-15-oktober-2024.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 54 *Regeringskansliet*, „Utredning föreslår nya skärpta regler för arbetskraftsinvandring” [Jelentés új, szigorúbb szabályokat javasol a munkaerő-bevándorlásra], <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/02/utredning-foreslar-nya-skarpta-regler-for-arbetskraftsinvandring/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 55 *Regeringskansliet*, „Regeringens åtgärder för att stärka det svenska medborgarskapet” [A kormány intézkedései a svéd állampolgárság megerősítésére], <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/05/regeringens-atgarder-for-att-starka-det-svenska-medborgarskapet/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 56 *Regeringskansliet*, „Statens Offentliga Utredningar: Skärpta krav för svenskt medborgarskap” [Állami nyilvános jelentések: Szigorúbb követelmények a svéd állampolgársághoz], <https://www.regeringen.se/contentassets/98678c2a40d64ccd9f16e6017923bbce/sou-20251-skarpta-krav-for-svenskt-medborgarskap.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 57 Brochmann, Grete és Midtbøen, H. Arnfinn: „Philosophies of Integration? Elite Views on Citizenship Policies in Scandinavia”, *Ethnicities*, 21., no. 1. (2020): 146–164. Elektronikusán elérhető: <https://doi.org/10.1177/1468796820950453>.
- 58 Dubenko, Lesia és Kravchuk, Pavlo: „Ukrainian Labour Migration to the EU – State of Play, Challenges and Solutions”. *ICMPD*, https://www.icmpd.org/file/download/61853/file_AR_Lesia%2520Dubenko_EN.pdf (a letöltés ideje: 2025. május 5.).
- 59 Chachko, Elena és Linos, Katerina: „Sharing Responsibility for Ukrainian Refugees: An Unprecedented Response”, *Lawfare*, <https://www.lawfareblog.com/sharing-responsibility-ukrainian-refugees-unprecedented-response> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 60 *Retsinformation*, „Folketinget: Lov om midlertidig opholdstilladelse til personer, der er fordrevet fra Ukraine, LOV nr 324 af 16/03/2022” [Parlament: Törvény az Ukrajnából elűldözött személyek ideiglenes tartózkodási engedélyeiről], <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2022/324> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 61 *Lovdata*, „Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) FOR-2009-10-15-1286” [A külföldiek királyságba való belépésére és tartózkodására vonatkozó rendelet (Idegenrendészeti rendelet)], https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2009-10-15-1286/*#&#x2a (a letöltés ideje: 2025. május 5.).
- 62 Stünzi, Robin: „Back in the USSR: The Policy Response to the Ukrainian Refugee Crisis”, *NCCR On the Move blog*, <https://nccr-onthemove.ch/blog/back-in-the-ussr-the-policy-response-to-the-ukrainian-refugee-crisis/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 63 Hernes, Vilde, Danielsen, Åsne és Tvedt, Kristian: „Sweden Country Report. Governance and Policy Changes during Times of High Influxes of Protection Seekers, 2015–2023”, *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*, https://www.researchgate.net/publication/378610602_Sweden_country_report_Governance_and_policy_changes_during_times_of_high_influxes_of_protection_seekers_2015-2023 (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 64 Pelling, Lisa: „Vårt mottagande av ukrainska flyktingar under all kritik” [Az ukrán menekültek fogadása minden kritikán aluli], *Dagens Arena*, <https://www.dagensarena.se/opinion/vart-mottagande-av-ukrainska-flyktingar-kritik/#:~:text=Sverige%20har%20skapat%20ett%20statligt,de%20som%20deltar%20i%20det> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).

- 65 Aasland, Aadne és Hernes, Vilde: „DN Debatt. Ukrainska flyktingar i Norden har det sämst i Sverige” [DN-vita. Az északi országokban élő ukrán menekülteknek Svédországban a legrosszabb a helyzetük], *Dagens Nyheter*, <https://www.dn.se/debatt/ukrainska-flyktingar-i-norden-har-det-samst-i-sverige/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 66 Swenning, Alexandra: „Svar: Lagändring krävs för att ge ukrainska flyktingar studietöd” [Válasz: Törvénymódosításra van szükség ahhoz, hogy az ukrán menekültek tanulmányi ösztöndíjat kapjanak], *Dagens Nyheter*, <https://www.dn.se/insandare/svar-lagandring-kravs-for-att-ge-ukrainska-flyktingar-studietod/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 67 Dahlström, Sebastian: „Nordic Integration Policy Shifts towards Restriction and Selectivity”, *Nordic Welfare Center*, <https://nordicwelfare.org/en/nyheter/nordic-integration-policy-shifts-towards-restriction-and-selectivity/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 68 Hernes, Vilde, Danielsen, Åsne és Tvedt, Kristian: „Denmark Country Report. Government Responses to Increased Influx of Protection Seekers in 2015/16 and 2022/23”, *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*, https://www.researchgate.net/publication/378610732_Denmark_country_report_Government_responses_to_increased_influx_of_protection_seekers_in_201516_and_202223 (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 69 *Udlændingestyrelsen*, „Információk önkormányzatok és más partnerek számára az Ukrajnából érkezőkről”, <https://us.dk/for-samarbejdspartnere/information-til-kommunerne-og-andre-samarbejdspartnere-om-personer-fra-ukraine/#accordion-hvis-jeg-henter-ukrainere-til-danmark-hvor-kan-de-sa-bo> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 70 Mandrup, Louise és Klærke, Karen: „Dagligt tilskud på 200 kroner eller 0 kroner? Giver du husly til flygtninge, er det afgørende, hvor du bor” [Napi 200 vagy 0 korona támogatás? Ha szállást biztosítasz a menekülteknek, döntő jelentőségű, hogy hol laksz], *Danske Radio*, [Dagligt tilskud på 200 kroner eller 0 kroner? Giver du husly til flygtninge, er det afgørende, hvor du bor | Syd- og Sønderjylland | DR](https://www.dr.dk/nyheder/politik/hvorfor-er-der-forskul-paa-ukrainere-og-andre-flygtninge) (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 71 Hernes, Vilde és Danielsen, Åsne: „Reception and Integration Policies for Displaced Persons from Ukraine in the Nordic Countries – A Comparative Analysis”, *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*, <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3125012> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 72 Tofte, Line Rønn, Jenvall, Line és Renard, Theodora Zander: „Hvorfor er der forskel på ukrainere og andre flygtninge?” [Miért van különbség az ukránok és más menekültek között?], *Danske Radio*, <https://www.dr.dk/nyheder/politik/hvorfor-er-der-forskul-paa-ukrainere-og-andre-flygtninge> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 73 *Arbejderen*, „Hård kritik: Særløve for ukrainske flygtninge er urimelig forskelsbehandling” [Kemény kritika: Az ukrán menekültekre vonatkozó különtörvény igazságtalan diszkrimináció], <https://arbejderen.dk/indland/haard-kritik-saerlov-for-ukrainske-flygtninge-er-urimelig-forskelsbehandling/#:~:text=%E2%80%93%C2%A0Det%20g%C3%B8r%20en%20k%C3%A6mpe%20forskul%2C,advokat%20Jytte%20Lindg%C3%A5rd%20til%20Arbejderen> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 74 Hernes és Danielsen: „Reception and Integration Policies”.
- 75 *Regeringskansliet*, „Utlendingsdirektoratet: Tildelingsbrev 2022. Utlendingsdirektoratet (UDI). Justis- og beredskapsdepartementet” [Bevándorlási Igazgatóság: Díjbeszámoló 2022. Bevándorlási Igazgatóság (UDI). Igazságügyi és Vészhelyzeti Felkészültségi Minisztérium], <https://www.regjeringen.no/contentassets/c7a16faa2e014a6ca48990e162c23778/tildelingsbrev-udi-2022-.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 76 Hernes, Vilde, Danielsen, Åsne, Tvedt, Kristian és Staver, Anne Balke: „Norway Country Report Government Responses to Increased Influx of Protection Seekers in 2015/16 and

- 2022/23", *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*, <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3112660/2023-113%20Norge.pdf?sequence=7&isAllowed=y> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 77 *NewsInEnglish.No*, „More Refugees Arrive from Ukraine”, <https://www.newsinenglish.no/2023/08/25/more-refugees-arrive-from-ukraine/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 78 Dahlström, Sebastian: „Nordic Integration Policy Shifts towards Restriction and Selectivity”, *Nordic Welfare Center*, <https://nordicwelfare.org/en/nyheter/nordic-integration-policy-shifts-towards-restriction-and-selectivity/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 79 Tronstad, Kristian Rore, Hjelle, Mathilde, Danielsen, Åsne, Orderud, Geir Inge és Hernes, Vilde: „Migration and Integration 2023–2024. Report for Norway to the OECD”, *Norwegian Institute for Urban and Regional Research*, <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/migration-and-integration-20232024/id3086218/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 80 Hernes, Vilde: „Ukrainske flygtninge i Norden: Begynder de åbne arme at lukke sig?” [Ukrán menekültek az északi országokban: Tárt karokkal várják a menekülteket?], *Nordforsk*, <https://www.nordforsk.org/sv/news/ukrainske-flygtninge-i-norden-begynder-de-abne-arme-lukke-sig> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 81 Duxbury, Charles: „Denmark Takes out Ads to Tell Refugees They Aren't Welcome”, *The Wall Street Journal*, <https://www.wsj.com/articles/denmark-takes-out-adverts-to-tell-refugees-they-arent-welcome-1441630475> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 82 Brekke, Jan-Paul és Thorbjørnsrud, Kjersti: „Communicating Borders – Governments Deterring Asylum Seekers through Social Media Campaigns”, *Migration Studies*, <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2560166?locale-attribute=en> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 83 Pop, Valentina: „As Belgium Turns to Facebook to Deter Iraqis, More Arrive Daily”, *The Wall Street Journal*, <https://www.wsj.com/articles/BL-RTBB-5130> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 84 *Regeringskansliet*, „Regeringens första 100 dagar: Migration” [A kormány első 100 napja: bevándorlás], <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/01/regeringens-forsta-100-dagar-migration/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 85 Pusha-Robinson, Lucy: „Danish Minister Sparks Furious Backlash after Celebrating Tougher Immigration Laws with Cake”, *Independent*, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/danish-integration-minister-inger-stojberg-furious-backlash-celebrating-tougher-immigration-laws-cake-facebook-a7632161.html> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 86 Charbonneau, Louis: „Italian Diplomat Appointed to Head U.N. Refugee Agency”, *Reuters*, <https://www.reuters.com/article/world/italian-diplomat-appointed-to-head-u-n-refugee-agency-idUSKCN0T02NA/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 87 Brekke, Jan-Paul, Røed, Marianne és Schøne, Pål: „Reduction or Deflection? The Effect of Asylum Policy on Interconnected Asylum Flows”, *Migration Studies*, 5., no. 1. (2017): 65–96.
- 88 Gilber, Alan és Koser, Khalid: „Coming to the UK: What Do Asylum-Seekers Know about the UK before Arrival?”, *Journal of Ethic and Migration Studies*, 32., no. 7. (2006): 1209–1225. Elektronikusan elérhető: https://www.researchgate.net/publication/248979225_Coming_to_the_UK_What_do_Asylum-Seekers_Know_About_the_UK_before_Arrival.
- 89 Neumayer, Eric: „Asylum Destination Choice What Makes Some West European Countries More Attractive than Others?”, *European Union Politics*, 5., no. 2. (2004): 155–180. Elektronikusan elérhető: https://www.researchgate.net/publication/249734242_Asylum_Destination_ChoiceWhat_Makes_Some_West_European_Countries_More_Attractive_Than_Others; Thielemann, Eiko: „The Effectiveness of Governments' Attempts to

- Control Unwanted Migration" in *Immigration and the Transformation of Europe*, szerk. Parsons, Craig A. és Smeeding, Timothy M. (Cambridge: Cambridge University Press, 2006), 442–472. o. Elektronikusan elérhető: <https://personal.lse.ac.uk/thielema/Papers-PDF/CUP-LSE.pdf>.
- 90 Gilber és Koser: „Coming to the UK”.
- 91 Anholt, Simon: „Beyond the Nation Brand: The Role of Image and Identity in International Relations”, *The Journal of Public Diplomacy* 2., no. 1. (2013): 6–12. Elektronikusan elérhető: <https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=exchange>.
- 92 *Regeringskansliet*, „Utländingsdirektoratet”.
- 93 *Eurostat*, „Asylum Applicants by Type, Citizenship, Age and Sex – Annual Aggregated Data”, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asyappctza__custom_16644892/default/table?lang=en (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 94 Uo.
- 95 *Alaraby*, استغلال الاجانب: سياسات الهجرة تحفز ابتزاز اللاجئين في السويد [Külföldiek kihasználása: a migrációs politika ösztönzi a menekültek zsarolását Svédországban], <https://tinyurl.com/4hexp4j5> (letöltés ideje: 2025. május 8.); *Hesspress*, الهجرة واللجوء في السويد.. فشل الاندماج وتحولات المشهد السياسي [A migrációs és menekültügyi válság Svédországban. Sikertelen integráció és változó politikai környezet], <https://tinyurl.com/y5ynd26a> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 96 *Regeringskansliet*, „Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)” [Befogadási törvény. Új törvény a menedékkérők rendezett befogadásáért és a hatékony visszatéréséért], <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/justitiedepartementet/presentationer/2024-10/presentationbilder-fran-presstraff-den-15-oktober-2024.pdf> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 97 Bendixen, Michala Clante: „What are the chances of being granted asylum?” 2024. július 9. <https://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/what-are-the-chances-of-being-granted-asylum/> (letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 98 Bendixen, Michala Clante: „What Are the Chances of Being Granted Asylum?”, *Refugees.dk*, <https://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/what-are-the-chances-of-being-granted-asylum/> (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 99 *Eurostat*, „Decisions Granting Temporary Protection by Citizenship, Age and Sex – Monthly Data”, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytpfm__custom_16645072/default/table?lang=en (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 100 *Eurostat*, „Beneficiaries of Temporary Protection at the End of the Month by Citizenship, Age and Sex – Monthly Data”, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytptsm__custom_16645402/default/table?lang=en (a letöltés ideje: 2025. május 8.).
- 101 *Eurostat*, „Decisions Granting”.
- 102 Forrás: *Eurostat*, „Asylum Applicants”. Saját szerkesztés.
- 103 Uo.
- 104 *Eurostat*, „Beneficiaries of Temporary Protection”.
- 105 Forrás: Uo. Saját szerkesztés.
- 106 Forrás: Uo.